

แนวทางการดำเนินงานตามโครงการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

ในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

1. สำนักการศึกษาขอความร่วมมือสำนักงานเขตร่วมดำเนินงานตามโครงการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในโรงเรียน
2. สำนักงานเขตจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พิทักษ์เด็กในโรงเรียนระดับเขต โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำรวจ ทหาร ประชาชน ชุมชน ฯลฯ โดยให้ศึกษาธิการเขตเป็นกรรมการและเลขานุการ และเจ้าหน้าที่การศึกษา 1 คน เป็นผู้รับผิดชอบ
3. โรงเรียนจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในโรงเรียนระดับโรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำรวจ ทหาร กรรมการสถานศึกษา กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ฯลฯ โดยมีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองเป็นกรรมการและเลขานุการ และมอบหมายครู 1 คน เป็นผู้รับผิดชอบ
4. โรงเรียนและสำนักงานเขตส่งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในโรงเรียนให้สำนักการศึกษา ภายในวันที่ 10 ตุลาคม ของทุกปีการศึกษา
5. โรงเรียนและสำนักงานเขตจัดประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่และภารกิจ รวมทั้งร่วมกันวางแผนกำหนดมาตรการป้องกันเป็นสำนักงานเขต แล้วส่งมาตรการป้องกันของสำนักงานเขตแก่โรงเรียนให้สำนักการศึกษาทราบ
6. โรงเรียนและสำนักงานเขตจัดประชุมครู อาจารย์ กรรมการสถานศึกษา กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการสมาคม เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในโรงเรียน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
7. โรงเรียนจัดการประชุมครู อาจารย์ และเน้นย้ำเตือนเป็นประจำทุกเดือน
8. กรณีเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิเด็กนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ทุกกรณีให้สำนักงานเขตและโรงเรียนดำเนินการ ดังนี้
  - 8.1 โรงเรียนรายงานสรุปเหตุการณ์ที่ได้ดำเนินการเบื้องต้นด่วน (ตามแบบรายงานในเอกสารประกอบการประชุมฯ หน้า 58) ทงโทรศัพท์/โทรสาร ถึงสำนักงานเลขานุการ สำนักการศึกษา หมายเลข 0 2437 6631-5 , 0 2438 3874 และทำบันทึกรายงานให้สำนักงานเขตทราบ
  - 8.2 สำนักงานเขตบันทึกรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เรียนปลัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำเรียนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสำเนาแจ้งสำนักการศึกษาทันทีที่ได้รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
  - 8.3 สำนักงานเขตแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าไปดูแล เพื่อให้ความอนุเคราะห์และบำบัดสุขภาพจิตให้เกิดมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยที่โรงเรียนของเด็กนักเรียนผู้ถูกละเมิดฯ
  - 8.4 สำนักงานเขตรายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ถูกละเมิดต่อปลัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำเรียนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสำเนาแจ้งสำนักการศึกษา ภายใน 3 วัน

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีสำนักงานการศึกษา

วิสัยทัศน์ : “โรงเรียนเหมือนบ้าน เด็กคือลูกหลานครู”

เป้าหมาย : เด็กนักเรียนกรุงเทพมหานครทุกคนได้รับการพิทักษ์สิทธิ ดังนี้

1. ได้รับการยอมรับในคุณค่าที่เท่าเทียมกัน
2. มีชีวิตที่ปลอดภัย
3. ได้รับการศึกษาที่ดี
4. มีความสัมพันธ์ในลักษณะของความไว้วางใจ
5. เรียนรู้ความรับผิดชอบที่สำคัญ
6. รู้ว่าชีวิตมีความหวัง
7. ได้รับการพัฒนาทั้งทางอารมณ์และร่างกาย

แนวทาง : มีแนวทางการดำเนินการ 4 แนวทาง

1. สังเกตพฤติกรรมเด็กทั้งหมด
2. ลดความเครียดในการเรียน
3. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครู
4. ทำงานเคียงคู่กับผู้ปกครอง

แนวทางที่ 1 สังเกตพฤติกรรมเด็กทั้งหมด

ระยะที่ 1 การสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้จักเด็ก โดยใช้กระบวนการ สังเกต ทำสังคมมิติ และ การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง (ระยะเวลาประมาณเดือนมิถุนายน – กรกฎาคมของทุกปี)

การสังเกต สังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในวันเวลาสถานที่ และสถานการณ์ที่ต่างกัน บันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ร่วมกับนักจิตวิทยาเด็กช่วยให้เห็นภาพของนักเรียนมากขึ้นระยะเวลาสังเกต ประมาณ 2 เดือน โดยให้เด็กรู้สึก ประเมินในหลายสถานการณ์ และเลือกประเมินพฤติกรรมสำคัญ พฤติกรรมที่สังเกต เช่น การเหม่อลอย เกียจคร้าน ขาดความสนใจ ขาดความรับผิดชอบ ลุคนิ่ง ไม่มีสมาธิ กัดเล็บ ก้าวร้าว รบกวนก่อนความรำคาญแก่ผู้อื่น รวมทั้งพฤติกรรมสร้างสรรค์ด้วย

บันทึกลงทะเบียนพฤติกรรม (ตามแบบการบันทึก ก.) เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนประสาน นักจิตวิทยาเด็กวิเคราะห์รายที่มีปัญหาหรือมีพฤติกรรมผิดปกติ

บันทึกของครูประจำชั้น จะระบุประเด็นความประพฤติทั่วไป ความประพฤติต่อครูและผู้ใหญ่ ความประพฤติที่ครูพอใจ ความประพฤติที่ต้องแก้ไข เด็กชอบอะไรที่สุด ไม่ชอบอะไรที่สุด วิชาที่ชอบ วิชาที่ไม่ชอบ เวลาถูกขัดใจเด็กทำอย่างไร ความสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นอย่างไร กับเพื่อนต่างห้องเป็นอย่างไร สุขภาพเป็นอย่างไร

สัมภาษณ์ผู้ปกครอง (ตามแบบสัมภาษณ์ ข.) เพื่อทราบถึงการใช้เวลาว่างที่บ้าน ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว สุขภาพ แผนการชีวิตในอนาคต และร้องรยว่าเด็กถูกละเมิดสิทธิจากครอบครัวหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมที่ชอบใช้ความรุนแรงหรือไม่ (มีข้อสัมภาษณ์ 37 ข้อ) โดยครูประจำชั้น เชิญผู้ปกครองมาพบสัปดาห์ละ 3-5 คน เพื่อพูดคุยตามหัวข้อดังกล่าว

ข้อมูลที่จะได้คือ เป็นลูกคนที่เท่าใด เวลาอยู่บ้านมีพฤติกรรมอย่างไร ความรู้สึกที่มีต่อพี่น้องที่บ้านพอใจความประพฤติใดของเด็กที่สุด สนุกกับใครมากที่สุด รักใครมากที่สุด รักใครมากที่สุดระหว่างพ่อกับแม่เลี้ยงสัตว์หรือไม่ ใครดูแล เล่นอะไรด้วยกันบ้าง เวลาโกรธเด็กทำอย่างไร ข้อบกพร่องของเด็กคืออะไร เวลาว่างเด็กทำอะไร กลับจากโรงเรียนไปอยู่กับใคร เรื่องการบ้านเด็กทำอย่างไร ใครเป็นคนสอนแนะการเรียนที่บ้าน ช่วยผู้ปกครองทำอะไรบ้าง มีเพื่อนนอกบ้านหรือไม่ ส่วนใหญ่ทำอะไรกับเพื่อนเวลาเด็กทำผิด ผู้ปกครองทำอย่างไร ทำถูกใจให้รางวัลอย่างไร คิดแผนการให้เด็กอย่างไร

การทำตั้งชมมิตติ เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กแต่ละคนแต่ละกลุ่มที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย การสังเกตจะทราบว่า เด็กคนไหนเป็นผู้นำ เด็กคนไหนถูกทอดทิ้ง เด็กคนใดแยกตัวโดดเดี่ยว เด็กที่คอยตามคนอื่น แล้วดำเนินการส่งเสริมการตั้งชมรมนักเรียนในโรงเรียน หรือชมรมที่สอนน้อง ให้เด็กสร้างความคุ้นเคย ทำงานร่วมกันในกระบวนการกลุ่ม

ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีเด็กมีพฤติกรรมผิดปกติ เมื่อวิเคราะห์ผลทั้งจากบันทึกครูประจำชั้นและข้อสัมภาษณ์จากผู้ปกครองแล้ว นำเชื่อว่าเด็กมีพฤติกรรมผิดปกติ (คาดว่าถูกละเมิดสิทธิหรือชอบใช้ความรุนแรง) ให้โรงเรียนดำเนินการ

1. ประสานงานส่งข้อมูลให้จิตเวชหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้โรงเรียนที่สุด หรือศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีสำนักอนามัย ให้เข้าร่วมวิเคราะห์ และทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูจิตใจ

2. รายงานเหตุการณ์ให้ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีสำนักการศึกษาทราบ เพื่อประสานกับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีสำนักสวัสดิการสังคม ส่งนักสังคมสงเคราะห์ไปเยี่ยมบ้านเด็กเพื่อหาข้อมูลและให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง

3. กรณีร้ายแรงและน่าจะเป็นคดีความ ให้ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีสำนักอนามัย และโรงเรียนประสานแจ้งความสถานีตำรวจนครบาลท้องที่ และประสานองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิเด็ก เพื่อดำเนินการกับผู้ปกครองหรือครอบครัวที่ละเมิดสิทธิเด็ก

ระยะที่ 2 การดำเนินการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กและสตรีในโรงเรียน

แนวทางที่ 2 ลดความเครียดในการเรียน

ให้โรงเรียนปฏิบัติตามนโยบายการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2542 ของสำนักงานศึกษา

ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างน้อยให้มีการยืดหยุ่นหลักสูตร เพื่อให้การเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนานไม่เครียด ด้วยกิจกรรมประเทืองปัญญา และการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

แนวทางที่ 3 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครู

เพื่อให้เด็กเครียด ครูจึงต้องมีความยืดหยุ่น เห็นคุณค่าเด็กทุกคน และเชื่อว่าเด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ความสามารถที่แตกต่างกันของเด็กล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งสิ้น ครูจึงต้องหาวิธีให้เด็กแต่ละคน ให้เด็กแต่ละคนได้รับชัยชนะในเส้นชัยของตัวเอง

ครูกรุงเทพมหานครจึงควรปฏิบัติตนดังนี้

1. ไม่ตั้งกฎเกณฑ์และมาตรฐานในการปกครองสูงมาก โดยแท้จริงควรจัดเพียงเพื่อให้สามารถควบคุมเด็กให้เรียนรู้และความมีความรับผิดชอบได้ก็พอ
2. ไม่มุ่งหวังให้เด็กปฏิบัติตามกฎจนเคร่งครัดจนผิดธรรมชาติของเขาเอง
3. ครูต้องไม่คิดว่าตัวเองเป็นผู้นำตลอดกาลและมักไม่ให้โอกาสเด็กในการแสดงออก
4. เปิดโอกาสให้เด็กวางระเบียบห้องเรียนไว้ใช้บังคับกันเอง
5. ไม่ลงโทษเด็กด้วยวิธีรุนแรง (โครงการครูดีไม่มีตีเด็ก)

แนวทางที่ 4 ทำงานเคียงคู่กับผู้ปกครอง

มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. ให้ครูประจำชั้นจัดให้มีการพบปะผู้ปกครองเพื่อการสัมภาษณ์และร่วมหารือเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยวิธีการพบกับผู้ปกครองสัปดาห์ละ 3-5 คน
2. จัดโครงการเยี่ยมโรงเรียนลูกเพื่อให้ชื่นชมผลงานของนักเรียน โดยให้เด็กเป็นผู้นำผู้ปกครองชมโรงเรียนและชมผลงานของตนเอง ซึ่งเป็นผลงานที่เด็กได้สร้างสรรค์ตามความถนัดและหลากหลาย อาจจัดเป็นสายชั้น หรือจัดรวมทั้งโรงเรียนก็ได้ หรืออาจใช้ชื่อโครงการนิทรรศการผลงานลูกก็ได้

ที่มา : คู่มือการดำเนินงานศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กใน โรงเรียนและหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง (ฉบับปรับปรุงปี 2545)

แบบบันทึกผลการสังเกตของครู อาจารย์

นักเรียน ค.ช. / ค.ญ. .... ชั้น..... โรงเรียน.....
นาย / นางสาว..... ชั้น..... โรงเรียน.....

1. ความประพฤติทั่วไป.....
2. การแสดงออกต่อครู - อาจารย์.....
3. การแสดงออกต่อเพื่อน.....
4. ความประพฤติที่น่าพอใจ.....
5. ความประพฤติที่ควรปรับปรุง.....
6. สิ่งที่ชอบหรือสนใจมากที่สุด.....
7. สิ่งที่ไม่ชอบหรือไม่สนใจมากที่สุด.....
8. ความสัมพันธ์กับเพื่อนในห้องเรียนหรือในวัยเดียวกัน.....
9. สุขภาพโดยทั่วไป.....
10. การแสดงออกเมื่อโกรธ อาย หรือถูกขัดใจ.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์ของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของ ค.ช. / ค.ญ. / นาย / นางสาว.....ชั้น.....

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....เกี่ยวข้องกับนักเรียนในฐานะ.....

1. จำนวนพี่น้องทั้งหมด.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน นักเรียนเป็นคนที่.....

2. บ้านที่พักอาศัย เป็นของตนเอง เช่า อาศัยญาติอยู่

มีผู้อยู่อาศัยรวม.....คน เกี่ยวข้องเป็น.....

3. ความประหลาดที่น่าพอใจ.....

4. ความประหลาดที่ควรปรับปรุงแก้ไข.....

5. ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดในบ้าน.....

เกี่ยวข้องกับนักเรียนในฐานะ.....

6. กิจกรรมที่คนในบ้านมักร่วมกันปฏิบัติ.....

7. สิ่งที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด.....

8. สิ่งที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด.....

9. การแสดงออกเมื่อโกรธหรือถูกขัดใจ.....

10. เมื่อมีปัญหาใด ๆ บุคคลที่นักเรียนมักพูดให้ฟังหรือขอความช่วยเหลือ.....

11. ตัวเต็งที่บ้าน.....

ผู้ที่คุณเอาใจใส่.....

12. ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน.....

13. บุคคลที่นักเรียนชอบเลียนแบบ.....

14. งานที่นักเรียนต้องทำก่อนมาโรงเรียน.....

กลับจากโรงเรียน.....

วันหยุดเรียน.....

15. การทำคาร์บ้าน ไม่มีปัญหา..... มีปัญหา.....

16. ผู้ทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านเรียนที่บ้าน.....

17. สิ่งที่ชอบทำเมื่อมีเวลาว่าง.....

ผู้ทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่.....

18. การดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับรายการบันเทิง

เข้มงวดกวดขันทุกครั้ง

เข้มงวดกวดขันเป็นบางครั้ง

ไม่เคยเข้มงวดเลย

19. รายการบันเทิงที่นักเรียนคิดตามเป็นประจำ.....

20. เวลาที่ผู้ปกครองสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนประมาณวันละ.....ชั่วโมง กรณีเป็นวันหยุดเรียน

ประมาณวันละ.....ชั่วโมง

21. เพื่อนที่นักเรียนสนิทสนมมากที่สุด.....

อายุประมาณ.....ปี เพศ.....สิ่งที่ชอบเล่นหรือทำร่วมกัน.....

22. การคบเพื่อนอยู่ในสายตาของผู้ปกครอง

ใกล้ชิดตลอดเวลา

ดูแลเป็นบางครั้ง

แล้วยแต่ความพอใจ

23. การให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำความดี.....

24. การลงโทษเมื่อนักเรียนทำผิด.....

25. สุขภาพโดยทั่วไป.....

การดูแลรักษาสุขภาพ.....

26. แผนการชีวิตในอนาคตของนักเรียน

คิดวางแผนการไว้แล้ว

ยังไม่ได้คิด เพราะ.....

เคยคิดไว้แต่ยังไม่แน่นอน เพราะ.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....